

At skriva bókur gevur styrki til at undirvísa

Fyritreytirnar hjá næmingunum eru betri at læra, tá teir lesa á føroyskum. Pól Jespersen, studentaskúllærari heldur, at umstøðurnar at skriva skúlabókur eru góðar. Hann ynskir at fleiri lærarar, serliga í fólkaskúlanum, fara at skriva og harvið fáa lut í styrkini og nøgdseminum, sum tað gevur og sum er so góð barlast, tá tú undirvísir

I sambandi við, at Skúlabóka-grunnurin, Bókadeild Føroya Lærarafelags og Landsmálstjóðin fyrri undirvísingargámboð skipa fyrri lærandegum í Landsmálstjóðini, har allir føroyskir lærarar hava havið at luttítt, víggja framsýning, hvøra fyrilestrar og skúla orð um føroyskt undirvísingartilfar, hava vit tveir teir seinastu leygardagarnar havið greinar um føroyskar skúlabókur. Greinarøðin heldur fram komandi leygardagarnar.

JOANNES HANSEN

Hví verður ikki tosað við Pól Jespersen og Snorri Fjallsbak í sambandi við teirra slóðbrótandi arbeiði at útvega føroyskt undirvísingartilfar til stóð- og alisfrøði? Tað er sensatiónt! Soleiðis tekur Jonhard Mikkelsen til í sínum hugstoyggi um móðurmálið í Mentunarálitinum, sum kom út í summar. Tað er útvarpið, sum hann hugsar um, tá spurningurin verður settur, men hann kundi líka væl havt sent hann til blóðini, sum ikki gera stórvægis meiri burtúr, tá føroyskar skúlabókur koma út enn at nevna sær – viðhvørt!

Tað er nokur ár síðani, at sensatióntin, sum sipað verður til, smátt um smátt fór at dagast og sum nú fleiri ferðir hevur staðfest seg. Pól Jespersen og Snorri Fjallsbak, sum eru studenta-

skúllærarar í Høydølum og undirvísa í stóðfrøði og alisfrøði, hava seinastu árin givið triggjar bókur út til næmingar at brúka í alisfrøði, og um heilsan verður, ætla teir sær ikki at gevast fyrri tað fyrsta:

– Vit ætla at geva tvær bókur út í alisfrøði afturat. Tá vit eru komin undir land við tí f røðini, hava vit ongur ætlanir um at gevast. Tá tann røðin er liðug, ætla vit at fara undir eina nýggja røð at stóðfrøðibókum.

Hvussu nógvar tær verða í talið, dugi eg ikki at siga nú, men vit hava sum mál at gera bókur til allar lesi-ætlanirnar, og røkka vit so mikið langt, so fara bókurnar at tákta í tær tjugu.

Fyrstu stigini

Tað er Pól Jespersen, sum vit tosa við. Hann var tann fyrri av teimum báðum, sum setti spónin í greytin. Og hann hevur hesa frageiðingina, tá vit spyrja, hví hann fór at skriva bókur:

– Tað var í 1989. Eg hevði verið lærari í tíggu ár, og tað gjørdist alt meiri greitt fyrri mær, hvussu neyðugt tað var at fáa føroyskar bókur til vega. Serliga varð hetta undirstrikað, tá eg hevði næmingar í stóðfrøði í HF um kvøldarnar. Vit brúktu danskar bókur,

og hesi meiri tilkomnu fólkinu vóru skelkaði av dømunum, sum tey skuldu royna sína vitan uppá. Í rokni-stykkjunum varð tosað um Birkarøð HF kursus og so víðari, meðan skip og bátar sigldu framvið og vóru saman við so nógvum øðrum serføroyskum fyrbrigdum uppløgð evni at taka dømi til rokniestykkini frá.

Pól Jespersen hevði farloyvi frá dagliga starvinum skúlaárið 1989/90, og tá hann fór í skúla aftur, lá bókin í stóðfrøði klár at brúka hjá HF næmingunum.

– Tað var spennandi at frætta frá næmingunum, hvat teimum dámdi bókin. Tú kanst ikki rokna við, at fyrri tað, um tú hevur skrivað eina føroyska bók, so fara allir lærararnir at brúka hana og allar næmingarnir at vera glaðir fyrri hana. Men tað hevur verið gleðiligt at brúka hjá HF næmingunum, og at næmingarnir eru glaðir fyrri hana og siga, at tað er lættari at lesa á móðurmálinum, og at tað er lættari at skilja tilfar.

Stóðfrøðibókin hjá Póli Jespersen varð givin út um Skúlabókagrunninum, og hon hevur verið útseld. Á sumri 1995 kom hon út aftur við broytingum og tillægingum, sum vóru neyðugar, tí lesiætlanirnar eru broytt-

ar, eftir at nýggj HF skipan er sett í verk.

Felagsarbeið og kappingin

Tá Pól Jespersen kom aftur í skúla, eftir at stóðfrøðibókin var liðug, helt hann fram at skriva, samstundis sum hann røkti lærarayrkið:

– Eg hevði fingið blóð á tønna, og tað var gott, at starvsfelagi mín Snorri Fjallsbak kom afturat. Tað er strevið at skriva við síðuna av dagliga yrkinum, men tað hjálpir væl, tá tað eru tveir um arbeiðið. Vit skriva annan hvønn kapítul, og so skifta við um tilfar, lesa, samrøða, broyta og rættlessa, áðrenn tað situr, soleiðis sum vit í felag halda tað vera best.

Heldur tú, at føroyingar skulu keypa føroyskar skúlabókur, bara tí at tær eru føroyskar?

– Nei, tað haldi eg ikki. Men eg haldi, at tað er okkara skylda at syngja fyrri, at geva bókur út, sum í fakligari dygd og í útsjónd ikki eru aftanfyrri útlendskar bókur av sama slag. Royndirnar við danskum bókum seinnu árin vísa, at tað er ikki so torført at kappast á tí takliga, tí stóðfrøði í Danmark er lækka nóg seinnu árin, bæði í stóðfrøði og alisfrøði. Tað er okkara av-

Tú kanst ikki rokna við, at fyrri tað, um tú hevur skrivað eina føroyska bók, so fara allir lærararnir at brúka hana og allir næmingarnir at vera glaðir fyrri hana. Men tað hevur verið gleðiligt at staðfest, at lærararnir brúka bókin, og at næmingarnir eru glaðir fyrri hana, sigur Pól Jespersen, sum saman við Snorri Fjallsbak hevur skrivað nógvar lærubókur á føroyskum

gjørda ætlan ikki at lækka fakliga stóðfrøði.

Íblásturin og umstøðurnar

Men hvar fáa tit hugskotini og íblásturin til arbeiðið, sum tit gera?

– Tað fáa vit frá fleiri síðum. Fyrst og fremst vil eg nevna slóðbrótandi arbeiðið, sum Hanus Debes Joensen og Bjarni Niclasen, sum báðir eru farnir undir grønu torvu, hava gjørt í alisfrøðini. Teir hava skrivað, og teir hava gjørt eitt stórt arbeiði at gera føroysk orð, sum vit kunnu brúka. Har-næst fylgja vit við í tí, sum gongur fyrri seg randanum okkum. Í sjevt árunum kom ein bókarøð í alisfrøði á svenskum og seinni á danskum, sum kallaðist *Fysik í grundtræk*. Føroysku lærarunum dámdu hana væl, og í fyrstu atlugu brúktu vit hana sum skabí-lón.

– Seinni hava vit fingið samband við Ongland, og har hava vit funnið bókurnar, sum svjar og danir hava brúkt at rætta seg eftir, tá teir hava gjørt sínar bókur. Ongland er granni hjá okkum, og har eru keldurnar ótømandi at oysa av í undirvísingartilfari, men tíverri tykist tað, sum vit í Føroyum hava ílt við at brúka henda møguleikan.

Heldur tú, at umstøðurnar eru nóg góðar at skriva skúlabókur?

– Um tú hugsar um tænasturnar frá Skúlabókagrunninum, so eru tær góðar. Vit fáa hjálparamboðini, sum vit hava brúkt fyrri, og um tilfarið, sum verður latið inn, er greitt at fara til prentingar, sum gongur tað skjótt fyrri seg. Tað er komið fyrri, at bókin hevur ligið á borðinum 14 dagar eftir, at vit hava latið Skúlabókagrunninum handritið, men tá hevur tað verið klárt til prentingar, sum kom frá okkum.

– Um tú hugsar um lønina, so fáa vit samsýning, men tímalønir eru ikki soleiðis, at nakar fer undir hetta arbeiðið fyrri hennara skuld.

Kenslurnar og skrivingin

Pól Jespersen hevur av-

Snorri Fjallsbak og Pól Jespersen hava higartil skrivað hesar bókur:

1990: Pól Jespersen: Stóðfrøði til HF felagslærugrein 306 síður
1990: Pól Jespersen: Stóðfrøði til HF felagslærugrein, uppgávar, 143 síður

1993: Pól Jespersen: Sólskipanin, í røðini Heimurin, nr. 3, 32 síður
1994: Snorri Fjallsbak og Pól Jespersen: Mekanikkur 1, 128 síður

1995: Ellæra 1, 72 síður
1995: Pól Jespersen: Stóðfrøði grundbók, 2. broytta útgáva av HF bókin í 1990

1995: Snorri Fjallsbak og Pól Jespersen: Formulasavn C, ætlað stóðfrøði í málsligari deild, 16 síður. A og B koma seinni

1996: Snorri Fjallsbak og Pól Jespersen: Mekanikkur 2, 212 síður

Næsta bókin verður Stóðfrøði grundbók, talan er um 2. øktu og broyttu útgávu av bókin, sum kom út í 1990.

Aftaná hana koma tvær bókur í alisfrøði. Onnur fer at eita Ellæra 2 og hin Atomkarnulæra. Og so er ætlanin at geva ein Royndarbók til alisfrøði út, áðrenn farið verður undir stóðfrøðibókurnar.

gjørðar áskoðanir, tá tað snýr seg um at verja føroyska málið:

– Eg síggi føroysku skúlabókurnar sum ein máta at styrkja um føroyska málið og føroyska samleikan. Tað verður ofta sagt, at vit hava ikki orð og hugtøk á føroyskum fyrri ymsar lutir, og tað er ikki frítt, at tað verður grenjað um, at føroyskt er so torført, og at tað er lættari at nýta danskar bókur.

– Í hesum eri eg púra ósamdur. Mínar royndir eru, at næmingarnir taka gleðiliga við tí føroyska, um teir verða motiveraðir at gera tað, og tað gongur skjótt hjá teimum at venja seg við orð og hugtøk. Eg haldi, at tað er serliga týðningarmikið, at uppáttur meiri verður gjørt við føroysku bókurnar í fólkaskúlanum. Og har eru skúllærararnir teir næstu at taka uppgávuna á seg. Høvdu teir vitað, hvussu livandi tað er at skriva, so ivist eg ikki í, at fleiri høvdu bjóðað seg fram, tí tørvurin er har. Men tað er strevið, og tá tú ert liðugur við eina bók, so ganga vikur og mánaðir, áðrenn tú mennir tek kláran at fara undir næsta stigið.